Copyright foto

'Door activiteiten in Holstein-topfokkerij weten we wat er speelt'

K&L focust op inkruisingsmarkt

Tekst: Anne Hiemstra
Beeld: Ruud Ploeg

Koole & Liebregts neemt per 15 november het importrecht op Zweeds Roodbont over van CRV. Daarmee heeft de fokkerijorganisatie alle ingrediënten in huis voor de 'ideale kruisingskoe', namelijk een driewegkruising met Holstein, Montbéliarde en Viking Red. Walter Liebregts verwacht een duidelijke opmars van de Procross met het oog op de toenemende inteeltproblematiek binnen het Holstein-ras.

Een jaar of acht geleden ging de knop bij Walter Liebregts naar eigen zeggen om. Hij dacht tot dan toe 'in Holstein' en was op de World Dairy Expo in Madison. „We kwamen daar op showbedrijven waar niemand iets van de economische kenmerken afwist en we bekeken de koeien voorafgaand aan de show op de stand. De dieren waren enkele dagen voor de show namelijk al in de hallen aanwezig. Het viel op dat ze enorm scherp waren. Twee dagen later kenden we ze niet meer terug, ze waren compleet geprepareerd."

Inteelt

Bij de oprichting van fokkerijorganisatie Koole & Liebregts (K&L) twintig jaar geleden, was 98 procent van het verhandelde sperma nog van het Holstein-ras, inmiddels is dat nog 35 procent. „We gaan ons focussen op de inkruisingsmarkt", aldus mede-eigenaar Walter Liebregts. „De inkruisingsmarkt is nu 15 procent, over tien jaar is dat meer dan 50 procent", verwacht hij.
De toenemende inteelt in de Holstein-populatie ligt ten grondslag aan Liebregts' visie. „De Holstein gaat niet maken dat de veehouders meer geld gaan verdienen. De productiestijging is tien jaar geleden gestagneerd en alle KI's zijn de afgelopen tien jaar levensduur gaan aanbieden, maar de levensduur neemt niet toe."
Liebregts wijst erop dat inteelt zich vooral uit in de fitnesseigenschappen. „Het maximaal toelaatbare inteeltpercentage is 4 procent, terwijl de laagste verwantschapsgraad die we bij de Holstein-stieren nog vinden 6 à 7 procent is. En nu gaan we met de genomics de inteelt nog eens versneld in de hand werken."

Genomics

Liebregts blijkt kritisch over de moderne fokkerij met behulp van genomics. „De genomicsdiscussie gaat een beetje te veel over voor of tegen zijn. De techniek is een prima hulpmiddel voor aan de poort van een KI-station. Maar wat KI's niet goed doen is dat ze doen alsof genomicsstieren fokstieren zijn, het blijven proefstieren", stelt hij. „Vroeger had je proefstieren met een betrouwbaarheid van 40 procent op basis van de afstamming. Van de honderd waren er 5 goed, 15 bruikbaar en 80 slecht. Met genomics heb je 10 goede, 20 bruikbare en 70 slechte."
„Een boer zit op een betrouwbare fokwaarde te wachten, de KI's hebben echter miljoenen in genomics geïnvesteerd. De KI's zijn er van overtuigd dat de genomicstechniek gemiddeld werkt, maar een boer gebruikt geen gemiddelde stier. Het kan dan ook niet anders dan dat de KI's hun beleid weer zullen aanpassen. Als een boer tien vaarzen van genomicsstieren aan de melk krijgt en er zijn vier slechte bij, dat is dat 40 procent, waar dat voorheen pakweg 10 procent was."

Twee verdienmodellen

Aan Liebregts de vraag hoe slecht slecht in deze situatie eigenlijk is. „We hebben te maken met inteelt, een fokwaarde van 104 in een ingeteelde populatie komt er niet meer uit", stelt hij. „Alle KI's willen de hoogste stier hebben. De genomicsfokwaarden kunnen alleen hoog zijn, als wat er voor zit ook hoog is. Oftewel de inteelt neemt versneld toe. Het gevolg is dat er steeds meer verwantschap zit tussen topstieren."
Liebregts' kritische houding jegens genomics is des te opvallender gezien het feit dat zijn organisatie ook Holstein-topfokkerij bedrijft. „We hanteren twee verschillende verdienmodellen", verklaart Liebregts. „We bedienen KI's en topfokkers met het door genomics gedomineerde Holstein-ras en boeren met sperma, waarvan tweederde niet-Holstein.

Viking Red

Juist omdat K&L zich ook in de Holstein-topfokkerij begeeft – de organisatie bemiddelt tussen de boer en de KI – zegt Liebregts precies te weten wat er in 'het wereldje' gebeurt. „Onze visie is om het inteeltprobleem te bestrijden met inkruisen, je haalt geen winst met genomics", luidt zijn stelling. „De eerste vraag die dan opkomt is, hoe houd ik de productie er onder? En welke rassen zijn dan interessant?" Liebregts noemt de Montbéliarde en de Viking Red als meest geschikt. Niet vreemd omdat zijn organisatie al jaren Montbéliarde-sperma vermarkt en binnenkort ook het volledige importrecht op de Viking Red heeft.
De Viking Red is het ras van fokkerijorganisatie Viking Genetics, een samenwerkingsverband tussen Denemarken, Finland en Zweden. Uitgezonderd de Noorse Roodbonte, worden de Deense, Finse en Zweedse Roodbonten dan ook onder de Viking Red geschaard. Tot dusver importeerde CRV sperma van Zweedse Roodbonte stieren, maar vanaf 15 november neemt K&L het importrecht over. De belangrijkste reden voor Viking Genetics om het importrecht over te dragen, is volgens Liebregts de veranderde houding van CRV naar stieren die door derden geleverd worden. „De marge op geïmporteerd sperma is kleiner en dus verlegt CRV de focus naar het eigen Holstein-programma."

Procross

Naast de Zweedse Roodbonte neemt Liebregts' organisatie ook de vermarkting van de Deense Jersey over van CRV. Liebregts geeft aan dat vet na de verdwijning van de melkquotering in 2015 goedkoper en dus interessanter wordt, maar dicht het Jersey-ras toch geen grote rol in Nederland toe. Volgens hem vormen de gehalten de enige meerwaarde van het ras. Een ras dat Liebregts meer kansen toedicht is de Brown Swiss. „De Brown Swiss beschikt over beste benen en klauwen en staat dichtbij de Holstein. Ze voegen echter niets toe aan de omzet en aanwas en Brown Swiss-koeien zijn vaak wat stijver op oudere leeftijd."
Omdat de eveneens bespierde Montbéliarde volgens Liebregts qua melkproductie superieur is aan Fleckvieh, is het Franse ras het interessantst voor de eerste kruising. Een kruisingsstrategie die K&L hanteert is de Tiptop-kruising, een tweewegkruising met Holstein en Montbéliarde. „Daarmee krijg je een stevig uitgevoerde Holstein-koe." Een kruising die volgens hem door de maximale heterosis bedrijfseconomisch nog interessanter is, is de Procross, een driewegkruising met Holstein, Montbéliarde en Viking Red. „Voor het oog is de Procross mogelijk minder aantrekkelijk, omdat een koe altijd maar één vader heeft. En een 50 procent Zweeds Roodbonte koe is anders dan een 50 procent Montbéliarde."

Emotie

De Viking Red is bij Liebregts duidelijk favoriet als derde ras in de driewegkruising. „Het ras is binnen de alternatieve rassen superieur op het gebied van melkproductie. Ze zijn wat kleiner dan de Holstein, maar atletisch en beschikken over een hoge levensduur." Binnen het ras zijn er inderdaad stieren met zeer hoge levensduurfokwaarden, als bijvoorbeeld de Deense Rode R David, die op zwartbontbasis +1.009 dagen scoort. Toch promoot Liebregts geen 100 procent Viking Red. „Daarvoor heeft het ras bijvoorbeeld te weinig omzet en aanwas."
Hoewel Liebregts kritisch is over de zuivere Holstein, wijst hij op het belang van het ras in de kruising met het oog op de productie. „In de driewegkruising zou ik de Holstein zelfs als laatste eruit strepen. Maar we hebben binnen het Holstein-ras wel een kwetsbare koe gefokt. Bovendien zijn alle andere landbouwhuisdieren die voor de productie worden gebruikt, niet voor niets kruislingen. Het probleem is dat de emotie vaak eerst komt, maar die moet niet leidend zijn. Ik houd ook van de Holstein, maar niet zoveel dat ik de zwakke punten niet wil zien." ■